

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ґрунтознавство часткове

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Ґалузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №8 від “17” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Ґрунтознавство часткове
Освітня програма	Агрономія
Спеціальність	201 Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	3 курс / 5 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

«Ґрунтознавство часткове» це дисципліна, яка є розділом ґрунтознавства, що вивчає географію ґрунтів, їх генезу та класифікацію. Основним завданням ґрунтознавства часткового є комплексне вивчення ґрунтового покриву окремих ділянок земної кори та закономірностей просторового розповсюдження типів, підтипів і різновидностей ґрунтів.

Мета та цілі курсу:

Мета курсу: надання студентам теоретичних знань і формування професійних умінь стосовно принципів діагностики та класифікації ґрунтів, закономірностей їх поширення, морфологічних особливостей основних типів ґрунтів України, а також принципів охорони й раціонального використання ґрунтових ресурсів.

Основні завдання:

- засвоєння студентами принципів ґрунтово-географічного районування ґрунтів світу та України;
- засвоєння студентами змісту таксономічних ґрунтових одиниць;
- з'ясування особливостей генезису та властивостей зональних, інтразональних і азональних ґрунтів України.

Компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово;
- ЗК 3. Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 6. Навички здійснення безпечної діяльності;
- ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 8. Здатність працювати в команді;
- ЗК 9. Здатність спілкуватись з не фахівцями своєї галузі (експертами з інших галузей);
- ЗК 10. Визначенність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища;
- ФК 1. Готовність до комунікації в усній та письмових формах на державній мові України, а також іноземній мові в межах вирішення завдань професійної діяльності;
- ФК 2. Здатність використовувати базові знання з основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція і насінництво сільськогосподарських культур, агрохімія, агрометеорологія, плідівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормо виробництво, механізація в рослинництві, фітопатологія, ентомологія, агрофармакологія та ін.);

ФК 4. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин;

ФК 6. Здатність розуміти сутність сучасних проблем агрономії, науково-технічну політику в межах виробництва екологічно безпечної продукції рослинництва;

ФК 7. Володіти методами оцінки стану агрофітоценозів та прийомами корегування технологій виробництва сільськогосподарських культур з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов зони;

ФК 9. Уміння дати оцінку придатності земель для вирощування сільськогосподарських культур з урахуванням виробництва якісної продукції;

ФК 10. Навички оцінювання інтерпретації і синтезу теоретичної інформації та практичних, виробничих і дослідних даних в галузях сільськогосподарського виробництва;

ФК 11. Вміння застосування методів статистичної обробки дослідних даних, пов'язаних з технологічними та селекційними процесами в агрономії;

ФК 12. Уміння науково-обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище;

ФК 14. Навички управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах;

ФК 15. Вміти застосовувати фахові компетентності щоб претендувати на первинні посади з агрономічних спеціальностей.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Володіння українською та іноземною (на вибір - англійською, німецькою, французькою та ін..) мовами, зокрема спеціальною термінологією для проведення літературного пошуку;

ПРН 4. Здатність демонструвати знання й розуміння фундаментальних розділів математики, фізики і хімії в обсязі, необхідному для володіння відповідними знаннями в галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 5. Здатність демонструвати знання і розуміння ботаніки, мікробіології, генетики, фізіології рослин та екології в обсязі, необхідному для володіння відповідними знаннями в галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 8. Здатність демонструвати знання і розуміння дисциплін професійної підготовки в обсязі необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 19. Здатність розробляти технології та заходи із покращення деградованих та рекультивованих земель;

ПРН 25. Удосконалювати знання і навички за допомогою довідкової та нормативної літературою, відповідною документацією для вирішення завдань пов'язаних з професійною діяльністю.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Сутність ґрунтоутворюючого процесу. Загальні закономірності географії ґрунтів.	Мета та завдання навчальної дисципліни. Загальна схема розвитку ґрунтоутворюючого процесу. Винос і акумуляція при ґрунтоутворенні. Поняття про елементарні ґрунтоутворюючі процеси. Методи агрономічного, генетичного ґрунтознавства. Основні закономірності географічного поширення ґрунтів. Структура ґрунтового	Тестування за темою. Виконання самостійної роботи.

		покриву. Світові ґрунтові карти. Ґрунтово-географічне районування світу. Ґрунтово-географічне районування території України.	
2.	Принципи систематики та діагностики ґрунтів.	Мета та завдання систематики ґрунтів. Таксономія (класифікація) ґрунтів. Номенклатура ґрунтів. Міжнародна номенклатура ґрунтів ФАО/ЮНЕСКО. Принципи діагностики ґрунтів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
3.	Процеси ґрунтоутворення.	Особливості підзолистого ґрунтоутворюючого процесу. Географія та екологія підзолистих ґрунтів. Класифікація підзолистих ґрунтів. Морфологічні ознаки та властивості типових підзолистих ґрунтів, їх окультурення. Характеристика глейово-підзолистих та дерново-підзолистих ґрунтів. Їх окультурення. Сутність болотного процесу ґрунтоутворення. Шляхи утворення боліт та їх типи. Торфоутворення як елементарний ґрунтовий процес. Оглеєння як елементарний ґрунтовий процес. Класифікація та будова профілю болотних ґрунтів. Властивості болотних ґрунтів та їх освоєння. Теорія дернового процесу ґрунтоутворення. Фактори, що впливають на інтенсивність дернового процесу ґрунтоутворення. Класифікація дернових ґрунтів, їх характеристика та шляхи окультурення. Географія та особливості утворення дерново-карбонатних ґрунтів. Генетичний профіль та властивості дерново-карбонатних ґрунтів. Окультурення дерново-карбонатних ґрунтів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
4.	Буроземоутворення.	Географія бурих лісових ґрунтів. Фактори ґрунтоутворення. Характеристика елементарних ґрунтових процесів. Ґрунтовий профіль буроземів. Класифікація бурих лісових ґрунтів. Властивості буроземів та їх окультурення.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
5.	Опідзолені ґрунти Лісостепу.	Географія та генезис опідзолених ґрунтів України. Світло-сірі та сірі лісові ґрунти. Темно-сірі лісові ґрунти та чорноземи опідзолені. Реградовані ґрунти зони Лісостепу.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

			роботи.
6.	Чорноземи Лісостепу та Степу.	Географія та екологія чорноземів. Генезис чорноземів. Будова профілю чорнозему. Класифікація чорноземів Лісостепу, їх властивості та використання. Чорноземи Степу, їх властивості та використання.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
7.	Каштанові ґрунти.	Географія та екологія каштанових ґрунтів. Генезис каштанових ґрунтів. Будова ґрунтового профілю. Класифікація каштанових ґрунтів та їх сільськогосподарське використання..	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
8.	Галогенні (засолені та лужні) ґрунти.	Генезис солончаків, солонців, солодей. Типи засолення. Будова профілю, властивості. Сільськогосподарське використання. Боротьба з засоленням.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
9.	Гідроморфні ґрунти річкових заплав.	Будова річкової заплави. Характеристика заплавного та алювіального процесів. Ґрунтовий покрив заплав. Сільськогосподарське використання алювіальних ґрунтів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
10.	Культурний (природно-антропогенний) процес ґрунтоутворення.	Особливості сучасного ґрунтоутворення. Загальні закономірності культурного ґрунтоутворення та його зональні особливості. Окультурення ґрунтів.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	35

Самостійна робота	-
Індивідуальне завдання	15
Залік (у 5 семестрі).	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні з-тя		5		5		5		5		5		5		5				35
Самостійна р-та																		
Індивідуальні завдання																15		15
Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь		5		5		5		5		5		5		5		15	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет 106, 35 м ²	Мультимедійний проектор, 1 шт Мультимедійний екран, 1 шт
Література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Тихоненко Д.Г. Ґрунтознавство часткове: Навчальний посібник. Харків, вид-во ХНАУ, 2001. 184 с. 2. Назаренко І.І., Польчина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство: Підручник. Чернівці, 2003. 400 с. 3. Чорний І.Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства. К.: Вища школа, 1995. 236 с. 4. Тихоненко Д.Г., Дегтярьов В.В., Веремесенко С.І. та ін. Практикум з ґрунтознавства : Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2008. 445 с. 5. Купчик В.І., Іваніна В.В., Нестеров Г.І. та ін. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 414 с. 6. Полупан М.І., Соловей В.Б., Величко В.А. Класифікація ґрунтів України/ За ред. М.І. Полупана. К.: Аграрна наука, 2005. 300 с. 	

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька, 201 каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kag.pnu.edu.ua/ E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Турак Олег Юрійович
Контактна інформація викладача	oleg.turak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен
--------------------------	-------------------------------

	<p>дотримуватись Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p>
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Відвідування занять є обов'язковим. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.</p> <p>За умови відсутності студента на лабораторних заняттях, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт.</p> <p>За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту)</p>
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>

Додаткові бали	Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.
----------------	--

Викладач _____ О. Турак